

Regionens arbete med Agenda 2030 och hållbarhet

Region Västmanland

Mars 2023

Bo Rehnberg, certifierad kommunal revisor

Michaela Nyman, certifierad kommunal revisor

Henrik Fagerlind, certifierad kommunal revisor

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av regionens förtroendevalda revisorerna genomfört en granskning avseende regionens arbete med Agenda 2030 och hållbarhet. Syftet med granskningen har varit att pröva om detta arbete bedrivs på ett ändamålsenligt sätt och med tillräcklig intern kontroll. Revisionsobjekt i granskningen är regionstyrelsen, kollektivtrafiknämnden samt kultur- och folkbildningsnämnden.

Nedan redovisas vilka delområden som granskats samt revisionell bedömning:

Revisionsfråga	Bedömning	
1. Är organisation och ansvar inom regionen tydlig? Fokus på politisk nivå respektive verksamhetsnivå?	Delvis	
2. Finns en tydlig definition vad hållbarhetsarbetet ska fokusera på?	Ja	
3. Finns en styrning genom mål och mätetal (indikatorer) och är denna tillräcklig? Fokus på process för urval av mål och indikatorer.	Delvis	
4. Sker systematisk mätning, uppföljning och utvärdering av hållbarhetsarbetet? Fokus på politisk nivå.	Nej	
5. När verksamheten fastställda mål?	Går ej att bedöma	
6. Vidtas åtgärder vid bristande måluppfyllelse?	Delvis	

Vår sammanfattande bedömning att den interna kontrollen inom granskade områden **inte helt** är tillräcklig. Till följd av att granskade organ inte genomfört en systematisk uppföljning/utvärdering av fastställda mål, saknas underlag för revisionen att bedöma om regionens hållbarhetsarbete bedrivs på ett ändamålsenligt sätt.

För att utveckla regionens arbete med hållbarhet bör följande rekommendationer prioriteras:

- Att regionstyrelsen utvecklar rutin för uppföljning och utvärdering av regionens hållbarhetsarbete. Detta kan exempelvis ske genom en årlig hållbarhetsredovisning.
- Att regionstyrelsen och regionkontorets sekretariat tydliggör hur ansvar för hållbarhetsarbete fördelas inom politisk organisation respektive verksamhetsorganisation. Otydlighet inom området försvårar möjligheten att utkräva ansvar vid bristande måluppfyllelse.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning	3
Bakgrund	3
Syfte och revisionsfrågor	3
Revisionskriterier	4
Avgränsning	4
Metod	4
Granskningsresultat	5
Organisation och ansvar	5
Definition av hållbarhetsarbetet	6
Styrning genom mål och mätetal	9
Uppföljning, utvärdering samt måluppfyllelse	11
Vidtagna åtgärder	14
Samlad bedömning	15
Rekommendationer	15

Inledning

Bakgrund

Regionens förtroendevalda revisorer har med hänsyn till risk och väsentlighet bedömt det angeläget att göra en granskning inom ovan rubricerat område.

Sveriges kommuner och regioner (SKR) har 2021 genomfört en undersökning hur sektorn bedriver sitt hållbarhetsarbete. Undersökningen visar att styrning och kontroll inom området många gånger är bristfällig. Hållbarhet är ofta otydligt definierat, det saknas tydliga målsättningar samt bristande uppföljning av resultat.

Ett likartat resultat noterades i revisionens granskning 2019 när det gäller styrning av regionens hållbarhetsarbete inom området miljö och klimat. I granskningen påvisades även brister i det generella arbetet med hållbarhet.

Under innevarande mandatperiod har regionstyrelsen antagit en strategi för hur verksamheten ska arbeta med hållbarhet. Strategin gäller för perioden 2020-2030. Av strategin framgår att regionens verksamheter i första hand ska fokusera på följande globala mål i Agenda 2030:

- God hälsa och välbefinnande
- Jämställdhet
- Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt
- Minskad ojämlikhet
- Hållbara städer och samhällen
- Bekämpa klimatförändringarna

Hållbarhetsstrategin ses som en del i arbetet för att nå regionens övergripande vision.

I regionstyrelsens och nämndernas uppdrag ingår att se till att verksamheten bedrivs enligt de mål och riktlinjer som bestämts. En bristfällig styrning och kontroll inom området kan riskera att området inte utvecklas i den riktning som anges i interna styrdokument.

Revisionsobjekt i denna granskning är regionstyrelsen, kollektivtrafiknämnden samt kultur- och folkbildningsnämnden.

Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen har varit att pröva om regionens arbete med hållbarhet bedrivs på ett ändamålsenligt sätt och med tillräcklig intern kontroll.

Granskningen har omfattat följande revisionsfrågor:

1. Är organisation och ansvar inom regionen tydlig? Fokus på politisk nivå respektive verksamhetsnivå.
2. Finns en tydlig definition vad hållbarhetsarbetet ska fokusera på?

3. Finns en styrning genom mål och mätetal (indikatorer) och är denna tillräcklig?
Fokus på process för urval av mål och indikatorer.
4. Sker systematisk mätning, uppföljning och utvärdering av hållbarhetsarbetet? Fokus på politisk nivå.
5. När verksamheten fastställt mål?
6. Vidtas åtgärder vid bristande måluppfyllelse?

Revisionsfråga 5 bildar underlag för att bedöma om regionens arbete bedrivs på ett ändamålsenligt sätt. Övriga revisionsfrågor används för att pröva om den interna kontrollen inom granskningsområdet är tillräcklig

Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser och bedömningar.

- Kommunallagen 6:1, 6:6, 6:13
- Regioninterna styrdokument som bedöms vara relevanta för granskningen, främst mål och budget, reglementen samt hållbarhetsstrategi 2020-2030

Avgränsning

I tid avgränsas granskningen till att i huvudsak omfatta år 2022. I övrigt, se avsnitten "Syfte och revisionsfrågor" samt "Metod".

Metod

Granskningen har genomförts genom dokumentanalys och kompletterande intervjuer med följande:

- Hållbarhetsdirektör, regionkontoret centrum för hållbarhet
- Strateg, regionkontoret centrum för hållbarhet
- Process- och metodstöd, Kollektivtrafikförvaltningen.
- Verksamhetschef kultur och ideell sektor, Regionala utvecklingsförvaltningen.

De intervjuade har beretts möjlighet att sakgranska rapporten.

Rapporten är kvalitetssäkrad av Henrik Fagerlind, certifierad kommunal revisor, i enlighet med PwCs interna riktlinjer för kvalitetssäkring.

Granskningsresultat

Organisation och ansvar

Revisionsfråga 1: Är organisation och ansvar inom regionen tydlig? Fokus på politisk nivå respektive verksamhetsnivå.

lakttagelser

Styrelsens och nämndernas uppdrag under mandatperiod 2019-2022 regleras i respektive reglemente¹. Vår granskning visar att det inte i något av dessa reglementen framgår tydligt hur ansvaret fördelas avseende regionens *hållbarhetsarbete*. Av regionstyrelsens reglemente fastställs att regionstyrelsen ansvarar över att:

- att utveckla arbetet med social hållbarhet,
- att ha ett övergripande och samordnande ansvar för de regionala utvecklingsfrågorna och framtagande av förslag till regional utvecklingsstrategi samt
- svara för de strategier, policys och program som regionfullmäktige fastställt.

Från 2023 har ett förtydligande skett i regionstyrelsens reglemente. I det reviderade reglementet anges att styrelsen bär ett ansvar för att utveckla regionens arbete med hållbarhet samt säkerställa att beslutade program och styrdokument inom området efterlevs.

Regionen har på verksamhetsnivå upprättat ett styrdokument benämnt *Organisation och fördelning av miljöansvar och befogenheter (giltigt from 2022-03-08)*. Styrdokumentet är en del av regionens miljöledningssystem. Här anges att regionstyrelsen ansvarar över att ta fram regionens miljöpolicy, miljöprogram samt tillhörande handlingsplan.

Dokumentet reglerar även regiondirektörens, förvaltningschefers och verksamhetschefers ansvar kopplat till regionens miljöarbete. Främst handlar det om att leda och följa upp miljöarbetet inom regionen på olika nivåer. Nämnderna eventuella ansvar preciseras inte.

Det finns inom regionen ett miljöprogram och tillhörande handlingsplan med mål och åtgärder för regionens miljöarbete. Handlingsplanen anger ansvar för respektive åtgärd. Vi noterar att ansvaret i en del fall fastställts till "alla förvaltningar" eller "berörda verksamheter".

Vid intervju med representanter från Centrum för hållbarhet beskrivs att handlingsplanen inte helt tar hänsyn till förvaltningarnas verksamhetsområden i den ansvarsfördelningen som finns fastställd för de olika åtgärderna avseende regionens miljöarbete. Det uppges kunna skapa en otydlighet för vilket ansvar förvaltningarna har kopplat till de olika åtgärderna. Vi noterar dock att regionfullmäktige för 2022 uppdragit regionstyrelsen att

¹ Reglemente för Regionstyrelsen 2018-2022, godkänt 2020-06-16 § 59. Reglemente för kollektivtrafiknämnden, godkänt 2020-06-16 § 59. Reglemente för kultur- och folkbildningsnämnden, godkänt 2020-06-16 § 59.

“säkra förutsättningar för att klara målsättningar enligt miljöprogram och kommande hållbarhetsprogram”. Regionstyrelsen har för det uppdragit förvaltningarna att delta i miljöarbetet.

Inom verksamhetsorganisationen finns centrumbildning för hållbarhet. Verksamheten återfinns inom regionstyrelsens stab (regionkontoret) och leds av regionens hållbarhetsdirektör. Organisationen består utöver hållbarhetsdirektören av olika strategier och ansvarar för att samordna, stötta och följa upp hållbarhetsarbetet inom Region Västmanland utifrån den politiska styrningen. En dokumenterad uppdragsbeskrivning för stödfunktionen finns inte. Inte heller kan vi genom granskningen styrka att det tydligt framgår när Centrum för hållbarhet ska kopplas in eller involveras i hållbarhetsarbetet mot förvaltningarna.

Inom kollektivtrafikförvaltningen respektive regionala utvecklingsförvaltningen finns en representant inom förvaltningsstaben med ett särskilt ansvar för att arbeta förvaltningsövergripande med hållbarhetsfrågor ut mot verksamheterna. I intervju framhålls att strategier inom centrum för hållbarhet driver ett nätverk bestående av representanter från förvaltningarna med ansvar för hållbarhetsfrågor. Under 2022 beskrivs att nätverket främst har behandlat frågor som rör det nya hållbarhetsprogrammet i regionen (gäller för perioden 2023-2030), där förvaltningarna fått komma till tals vid upprättande av mål och inriktning av programmet samt att man inom nätverket fokuserat på att implementera hållbarhetsprogrammet i förvaltningarnas verksamheter. Det nya hållbarhetsprogrammet godkändes i regionstyrelsen 2022-02-01 § 28 och i regionfullmäktige 2022-04-26 § 47.

Inom kultur och ideell sektor uppges verksamheten ha ett nära samarbete med centrum för hållbarhet gällande bland annat kulturfrågor och frågor som har bäring på arbetet med Agenda 2030. Verksamhetschef samt olika funktioner inom enheten uppges driva dessa frågor. En tydlig koppling mellan förvaltningens representant för hållbarhetsfrågor och verksamheten kan inte styrkas vid intervju.

Bedömning

Är organisation och ansvar inom regionen tydlig? Fokus på politisk nivå respektive verksamhetsnivå.

Bedömning: **Delvis.**

Vi gör bedömningen att ansvaret för regionens hållbarhetsarbete inte är tydligt inom den politiska organisationen. Nämndernas eventuella ansvar preciseras inte i styrande dokument. Vi ser ett utvecklingsbehov av att ta ett helhetsgrepp på politisk nivå för att förankra ansvaret kring arbetet med Agenda 2030 och hållbarhet inom styrelsens och nämndernas verksamhetsområden.

Ansvaret på verksamhetsnivå bedöms vara något tydligare, men även här noteras brister. Vår uppfattning är att organisation och ansvarsfördelning i högre grad ska dokumenteras. Detta gäller både på regionövergripande och förvaltningsspecifik nivå.

Definition av hållbarhetsarbetet

Revisionsfråga 2: Finns en tydlig definition vad hållbarhetsarbetet ska fokusera på?

lakttagelser

Region Västmanlands definition av hållbar utveckling fastställs i följande styrdokument:

1. Regionplan och budget 2022-2024: fastställd i regionfullmäktige 2021-06-15 § 67
2. Miljöprogram 2018-2022: fastställd i regionfullmäktige 2017-06-20 §78
3. Hållbarhetsstrategi 2020-2030: fastställd i regionstyrelsen 2019-10-29 § 249
4. Regional utvecklingsstrategi (RUS): antagen i regionfullmäktige 2020-06-16 § 55

I styrdokumentet beskrivs hållbar utveckling bland annat som *“En utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov”*.

Regionens hållbarhetsarbete ska enligt dokumentet fokusera på tre dimensioner; ekologisk hållbarhet, social hållbarhet samt ekonomisk hållbarhet som ska integreras i samtliga av regionens verksamheters uppdrag och förvaltnings- och verksamhetsplaner.

Styrdokument 1: Regionplan och budget 2022-2024

I regionplanen beskrivs att region arbetar med åtgärder enligt miljöprogrammet samt att regionens hållbarhetsarbete utgår från Agenda 2030 och styrs av hållbarhetsstrategin 2020-2030.

Regionplanen beskriver även att regionen under 2022 har utvecklat sitt hållbarhetsarbete genom framtagandet av ett nytt hållbarhetsprogram för perioden 2023-2030. Programmet gäller från 2023-01-01 och ersätter tidigare miljöprogram och hållbarhetsstrategi i regionen. Enligt hållbarhetsprogrammet har de globala målen 6, 12, 15 och 16 i Agenda 2030 adderats som prioriterade för regionens hållbarhetsarbete för perioden. Vi noterar således att hållbarhetsprogrammet inte avser verksamhetsår 2022, även om arbetet med att ta programmet till stora delar skett under 2022.

Regionfullmäktige fastställer även flertalet uppdrag till regionstyrelsen i regionplanen med bäring på regionens miljö- och hållbarhetsarbete (beskrivs ytterligare i kommande avsnitt).

Styrdokument 2: Miljöprogram 2018-2022

Miljöprogrammet tar avstamp ur bland annat Agenda 2030, de nationella miljökvalitetsmålen och regionens miljöpolicy². Miljöprogrammet anger inriktning för regionens miljö- och klimatarbete, vilket innebär att minska regionens verksamheters påverkan på planeten och bidra till en renare miljö samt att regionen ska hushålla med både gemensamma resurser i verksamheterna samt planetens resurser för att bidra till en hållbar utveckling. Som nämndes i föregående avsnitt har miljöprogrammet en

² *Antogs av dåvarande landstingsfullmäktige 2016-11-23 §138.

tillhörande handlingsplan innehållandes åtgärder för att nå fastställda mål i miljöprogrammet.

Miljöprogrammet fastställer att samtliga förvaltningar och verksamheter ska bryta ned programmets mål och åtgärder till egna mål och aktiviteter i sina förvaltnings- och verksamhetsplaner. Förvaltningarna ska enligt programmet själva välja vilka aktiviteter som ska genomföras, men att de ska ha anknytning och bidra till att målen miljöprogrammet nås.

Styrdokument 3: Hållbarhetsstrategi 2020-2030

Hållbarhetsstrategin har prioriterat 6 av de 17 globala målen som ska vara styrande för regionens hållbarhetsarbete:

- Mål 3 - Hälsa och välbefinnande
- Mål 5 - Jämställdhet
- Mål 8 - Anständiga villkor och ekonomisk tillväxt
- Mål 10 - Minskad ojämlikhet
- Mål 11 - Hållbara städer och samhällen
- Mål 13 - Bekämpa klimatförändringarna

Hållbarhetsstrategin har fastställt fyra målområden och 8 inriktningsmål utifrån de prioriterade målen i Agenda 2030 som nämns ovan (beskrivs ytterligare i kommande avsnitt). Hållbarhetsstrategin anger inte hur målområden och inriktningsmål ska brytas ner och implementeras i regionens verksamheter.

Styrdokument 4: Regionala utvecklingsstrategin

Den regionala utvecklingsstrategin är framtagen i dialog med länets kommuner, länsstyrelsen, företrädare från näringsliv, kulturliv, utbildningsanordnare och civilsamhälle. RUS har fastställt tre målområden som ska bidra till regionens arbete hållbar utveckling:

1. Ett välmående Västmanland
2. Ett tillgängligt Västmanland
3. Ett nyskapande Västmanland genom hållbar tillväxt

Respektive målområde redogör för för olika delmål, exempelvis att öka andelen barn och vuxna som anger att deras hälsa är bra eller mycket bra, att öka kollektivtrafikens marknadsandel och att öka andelen elever som fullföljer sina studier med godkända resultat.

Intervjuer

Samtliga intervjuade anger att det upplevs tydligt vad respektive verksamhets hållbarhetsarbete ska fokusera på. De intervjuade lyfter dock att det inte är helt tydligt i styrande dokument. Främst beskrivs det för regionstyrelsens verksamheter framgå av regionplanen. För kollektivtrafikförvaltningen beskrivs det framgå genom regionplanen/förvaltningsplan, miljöprogrammet och trafikförsörjningsprogrammet och för kultur och ideell sektor genom regionplan/verksamhetsplan och kulturplan. Ingen av

de intervjuade hänvisar till regionens hållbarhetsstrategi som styrande för hållbarhetsarbetet, eller för framtagande av förvaltnings- och verksamhetsplaner.

De intervjuade anger att framtagandet av hållbarhetsprogrammet, som pågått under stora delar av 2022, har resulterat i ett tydligare helhetsgrepp i regionens hållbarhetsarbete då styrningen from 2023 kommer finnas i ett samlat dokument. De intervjuade beskriver även att det nya hållbarhetsprogrammet ställer tydligare krav på att respektive förvaltning/verksamhet ska bryta ned aktiviteter med bäring på hållbarhetsarbetet i sina förvaltnings- och verksamhetsplaner utifrån sina olika verksamhetsområden.

Bedömning

Finns en tydlig definition vad hållbarhetsarbetet ska fokusera på?

Bedömning: **Ja.**

Styrande dokument bedöms tydliggöra definition och fokus för regionens hållbarhetsarbete.

Ett utvecklingsområde som identifierats är att tydliggöra kopplingen mellan de styrande dokumenten. Förutsättningarna för det bedöms ha förbättrats genom tillskapande av nytt hållbarhetsprogram som gäller från år 2023.

Styrning genom mål och mätetal

Revisionsfråga 3: Finns en styrning genom mål och mätetal (indikatorer) och är denna tillräcklig? Fokus på process för urval av mål och indikatorer.

lakttagelser

Av föregående avsnitt framgår att regionens hållbarhetsarbete i första hand styrs genom fyra styrdokument. När det gäller förekomst av mål och mätetal visar granskningen följande:

Styrdokument	Mål för hållbarhet	Mätetal för hållbarhet
Regionplan 2022-2024	Ja	Delvis
Miljöprogram 2018-2022	Ja	Ja
Hållbarhetsstrategi 2020-2030	Delvis	Nej
Regional utvecklingsstrategi	Delvis	Nej

Sammantaget noterar vi att det *inte* på ett tydligt sätt framgår mål och mätetal för att följa upp regionens hållbarhetsarbete i fastställda styrdokument. Som illustreras i tabellen ovan fastställer regionplanen och miljöprogrammet målsättningar med bäring på regionens hållbarhetsarbete. Tydligast framgår mätetal i miljöprogrammet. Vad gäller hållbarhetsstrategin och regionala utvecklingsstrategin framgår övergripande inriktningsmål eller delmål som saknar fastställda mätetal.

I *regionens miljöprogram* återfinns fem mål inom målområdena energi, transporter, resursförbrukning och inköp, läkemedel och finansförvaltning som samtliga knyter an till det regionövergripande målområdet "En effektiv verksamhet av god kvalitet":

1. Regionens klimatpåverkan från energiförbrukning i fastigheter ska vara 14 000 ton CO₂ år 2022.
2. Regionens klimatpåverkan från transporter³ ska vara maximalt 2 115 ton CO₂ år 2022.
3. Regionen ska kartlägga och utveckla minst 10 cirkulära materialflöden⁴ för att effektivisera resursanvändningen.
4. Regionen ska minska miljöpåverkan från läkemedel med bibehållen patientnytta.
5. Koldioxidintensiteten i regionens kapitalförvaltning ska minska med 75 % till år 2022.

Alla mål i *miljöprogrammet* ska vara uppnådda senast år 2022. Varje mål har tillhörande indikatorer samt målvärde/nuläge.

I miljöprogrammets *handlingsplan* har kollektivtrafikförvaltningen tilldelats ansvar för två åtgärder för att nå målen i miljöprogrammet:

- Genomföra åtgärder för ökad tillgänglighet för funktionshindrade/funktionsnedsatta i den allmänna kollektivtrafiken för att minska resandet med särskild kollektivtrafik.
- Samordna resor inom särskild kollektivtrafik så långt det är möjligt så att kvalitet och service inte äventyras.

I kollektivtrafikförvaltningens förvaltningsplan framgår att förvaltningen uppdragit verksamhetschef för trafikförsörjning att *Öka tillgängligheten för resenärer med funktionsvariation*. Uppdraget ska genomföras genom att tillgänglighetsanpassa exempelvis bussar, hållplatser och digitala kanaler.

Regionfullmäktige har i *regionplan 2022-2024* brutit ned indikatorer med ingångsvärde/måltal som har bäring på *hållbarhetsstrategins* målområden/inriktningsmål inom bl a perspektiven invånare/kund (mål: Invånarnas hälsoläge ska vara gott och jämlikt), perspektiv process/verksamhet (mål: Verksamheten ska bedrivas med god tillgänglighet, verksamheten ska bedrivas med god hushållning av resurserna) samt perspektiv medarbetare/uppdragstagare (mål: Regionen ska vara en attraktiv arbetsgivare). Samtidigt noterar vi att det saknas en tydlig koppling mellan regionplanens indikatorer och inriktningsmålen i hållbarhetsstrategin. Verksamheterna har i sina förvaltnings- och verksamhetsplaner i olika utsträckning brutit ned målen från regionplanen.

På liknande sätt har regionen i regionplanen brutit ned ett par indikatorer med bäring på RUS:s delmål. Även där noterar vi att det saknas en tydlig koppling mellan

³ Den allmänna kollektivtrafiken exkluderas i målet eftersom miljömål för kollektivtrafik finns i Trafikförsörjningsprogrammet.

⁴ Med cirkulära materialflöden avses materialets flöde genom hela livscykeln, dvs. från råmaterial, tillverkning och användning till avfall.

regionplanens indikatorer och RUS:en. Regionfullmäktige har dock i regionplanen uppdragit regionstyrelsen att leda arbetet med att verkställa intentionerna i RUS:en internt i regionen och tillsammans med länets kommuner och andra intressenter. Mål eller mätetal kopplat till uppdraget framgår inte.

Regionala utvecklingsstrategins delmål 7 "öka kollektivtrafikens marknadsandel" har fastställts i kollektivtrafiknämndens förvaltningsplan, och sedan brutits ned i regionens trafikförsörjningsprogram (måltal 30 procent). I övrigt kan vi inte se någon koppling mellan RUS:sen och förvaltnings- och verksamhetsplanerna.

De styrande dokumenten har inte närmare reglerat formerna för processen om hur mål/mätetal tas fram.

Intervjuer

Verksamhetsföreträdare beskriver att det inte på ett tydligt sätt framgår mål/mätetal i de styrande dokument för regionens hållbarhetsarbete, men att det i förvaltnings- eller verksamhetsplanerna finns mål som har effekter på hållbarhet.

Vid intervju framgår att processen för att ta fram mål/mätetal för hållbarhetsarbetet kan utvecklas och att krav på verksamheterna ska bryta ner egna mål för hållbarhetsarbetet har tydliggjorts i det nya hållbarhetsprogrammet.

Bedömning

Finns en styrning genom mål och mätetal (indikatorer) och är denna tillräcklig? Fokus på process för urval av mål och indikatorer.

Bedömning: **Delvis**

Styrning genom mål och mätetal bedöms endast delvis vara tillräcklig.

Vi finner det problematiskt att förvaltningarna och verksamheterna - i tillämpad arbetsprocess - inte i tillräcklig grad brutit ner regionövergripande mål, inriktningsmål och delmål i sina respektive planer. Detta påverkar förutsättningarna för verksamheterna att aktivt arbeta för att nå de regionala, nationella och globala målen för området.

Vi ser positivt på att regionen inför 2023 tydliggjort krav på att verksamheterna ska bryta ner mål för området i det nya hållbarhetsprogrammet.

Uppföljning, utvärdering samt måluppfyllelse

Revisionsfråga 4: Sker systematisk mätning, uppföljning och utvärdering av hållbarhetsarbetet? Fokus på politisk nivå.

Revisionsfråga 5: När verksamheten fastställda mål?

Iakttagelser

Uppföljning av mål, indikatorer och uppdrag som fastställts i regionplan, hållbarhetsstrategin (med undantag från målområde 4 som följs upp inom RUS) och miljöprogrammet ska enligt dokumenten följas upp i samband med regionens

årsredovisning. Utvärdering av miljöprogrammet ska ske i sin helhet vid programperiodens slut (år 2022).

Av Region Västmanlands årsredovisning 2021, behandlad i regionstyrelsen 2022-04-05 § 99, framgår inte någon uppföljning eller utvärdering av regionens hållbarhetsarbete, eller utifrån inriktningsmålen i hållbarhetsstrategin. Som nämndes i tidigare avsnitt visar genomförd granskning att det *inte* på ett tydligt sätt framgår mål och måtetal för att följa upp regionens hållbarhetsarbete i fastställda styrdokument.

Dock görs översiktliga skrivningar i årsredovisning 2021 om utvecklingen av målen i miljöprogrammet, som enligt redovisningen *inte* ligger i nivå med önskat läge för 2021.

I Region Västmanlands delårsrapport per augusti 2022, behandlad i regionstyrelsen 2022-10-04 § 227, redovisas regionstyrelsens uppdrag om att klara målsättningarna enligt miljöprogrammet och kommande hållbarhetsprogram som *delvis uppfyllt*. Uppföljning kopplat till programmets måtetal framgår inte. I tid för granskningen har en utvärdering av miljöprogrammet i sin helhet inte skett. Av utkast till uppföljning för miljöprogrammet år 2022 framgår att utvecklingen av målen i miljöprogrammet inte ligger i nivå med önskat läge för 2022. Av uppföljningarna framgår att:

- Klimatpåverkan av regionens energiförbrukning har ökat 2021 jämfört med 2020, för att sedan minska år 2022. Energimålet bedöms inte kunna nås till programperiodens slut.
- Transporterna har minskat under 2021, främst pga effekter av pandemin och har under 2022 ökat igen, särskilt avseende användning av egen bil i tjänst samt tjänsteresor med flyg.
- Antalet upphandlingar med fördjupade miljökrav har inte uppnått målnivån. Inte heller nås målet om att minska avfallsmängden per invånare.
- Antalet läkemedelsgenomgångar samt fysisk aktivitet har sjunkit drastiskt under 2021 för att sedan öka under år 2022.

Av delårsrapporten framgår även en kort beskrivning om att Centrum för hållbarhet kontinuerligt informerar och har regelbundna dialoger med samtliga förvaltningsrepresentanter för att säkerställa genomförande av miljöprogrammet och det kommande hållbarhetsprogrammet.

Representanter från Centrum för hållbarhet beskriver i intervju att det under 2022 skett ett gediget arbete med att förbereda regionen att implementera intentionerna i det nya hållbarhetsprogrammet. Representanter från förvaltningarna bekräftar att innehållet i kommande hållbarhetsprogram är känt samt att det finns tydliga krav på hur programmet ska implementeras i förvaltnings- och verksamhetsplaner för år 2023.

Representanter från Centrum för hållbarhet uppger att verksamheten följer upp åtgärder kopplat till miljöprogrammets mål i systemet *Precision green*. Ambitionen uppges vid intervju vara att framgent även rapportera hållbarhetsarbetet i systemet. Den rapportering som sker i systemet uppges inte presenteras på politisk nivå, annat än en översiktligt beskrivning för riktning av måluppfyllelse för miljömålen områden.

Vi har för granskningen fått del av kollektivtrafikförvaltningens uppföljning av mål och åtgärder för miljöprogrammet för år 2021. Sammantaget kan vi se samma utmaningar som nämns i regionens årsredovisning 2021/utkast till uppföljning år 2022. Vi noterar även att förvaltningens tilldelade åtgärd från miljöprogrammet redovisas som uppfylld i kollektivtrafiknämndens årsredovisning år 2021.

I övrigt har vi inom ramen för granskningen inte fått del av annan dokumenterad uppföljning som visar måluppfyllelse, eller utvärdering av styrelsens eller nämndens hållbarhetsarbete.

Inte heller kan vi från granskning av styrelsens och nämndernas sammanträdesprotokoll år 2022 se att sådan rapportering/utvärdering med fokus på nämndernas hållbarhetsarbete har skett.

Vi noterar dock att förvaltningschef för regionala utvecklingsförvaltningen lämnat muntlig information till regionstyrelsen om arbetet med hållbarhetsprogrammet vid styrelsens sammanträde 2022-03-08 § 51.

Vad gäller uppdraget om att verkställa intentionerna i RUS:en redovisas uppdraget i regionens delårsrapport per augusti 2022 som *uppfyllt*. Arbetet beskrivs fortskrida enligt plan och att uppföljningen av RUS:en visar att nära hälften av delmålen utvecklats i önskad riktning under 2022 men att det fortsatt finns stora utmaningar, särskild inom målområdet "Ett välmående Västmanland".

Utvärdering kopplat till regionstyrelsens uppdrag framgår inte i någon av de redovisningar vi tagit del av. Inte heller framgår någon utvärdering över regionens hållbarhetsarbete som helhet.

Avslutningsvis beskriver representanter från Centrum för hållbarhet att det förts en dialog om att regionen för 2023 ska upprätta en hållbarhetsredovisning för regionens hållbarhetsarbete som då biläggs årsredovisningen för år 2023.

Bedömning

Sker systematisk mätning, uppföljning och utvärdering av hållbarhetsarbetet? Fokus på politisk nivå.

Bedömning: **Nej**

Regionstyrelsen bedöms inte ha följt upp och utvärderat hållbarhetsarbetet i tillräcklig omfattning. Vi noterar att på regionövergripande nivå finns en systematik när uppföljning ska ske, men redovisat innehåll bedöms vara alltför bristfälligt.

När verksamheten fastställda mål?

Bedömning: **Kan ej bedömas**

Utifrån avsaknad av dokumenterad uppföljning kopplat till fastställda mål kan vi inom ramen för granskningen inte bevara revisionsfrågan.

Granskningen visar att den uppföljning och utvärdering som skett har brister. Detta påverkar regionstyrelsens/nämndernas förutsättningar att kunna uttala sig om måluppfyllelse avseende regionens hållbarhetsarbete.

Vidtagna åtgärder

Revisionsfråga 6: Vidtas åtgärder vid bristande måluppfyllelse?

lakttagelser

Regionstyrelsen har i samband med att de behandlat årsredovisning och delårsrapport inte fattat några särskilda beslut kopplade till regionens hållbarhetsarbete.

Som nämnts tidigare har styrelsen fångat upp fullmäktiges uppdrag om att säkra arbetet med regionens miljö- och hållbarhetsarbete.

Bedömning

Vidtas åtgärder vid bristande måluppfyllelse?

Bedömning: **Delvis**

Vår bedömning är att regionstyrelsen fångat upp uppdrag från fullmäktige med bäring på regionens hållbarhetsarbete.

Samtidigt bedömer vi, med anledning av de brister som identifierats avseende regionens uppföljning och utvärdering av regionens hållbarhetsarbete, att det påverkar styrelsens och nämndernas möjlighet att vid behov vidta eventuella åtgärder.

Samlad bedömning

Nedan presenteras bedömning för respektive revisionsfråga:

Revisionsfråga	Bedömning	
1. Är organisation och ansvar inom regionen tydlig? Fokus på politisk nivå respektive verksamhetsnivå?	Delvis	
2. Finns en tydlig definition vad hållbarhetsarbetet ska fokusera på?	Ja	
3. Finns en styrning genom mål och måttal (indikatorer) och är denna tillräcklig? Fokus på process för urval av mål och indikatorer.	Delvis	
4. Sker systematisk mätning, uppföljning och utvärdering av hållbarhetsarbetet? Fokus på politisk nivå.	Nej	
5. När verksamheten fastställda mål?	Går ej att bedöma	
6. Vidtas åtgärder vid bristande måluppfyllelse?	Delvis	

Utifrån granskningsresultat för revisionsfråga 1-4 samt 6 görs den sammanfattande bedömningen att den interna kontrollen inom granskade områden **inte helt** är tillräcklig.

Till följd av att det saknas tillräckliga underlag för att besvara revisionsfråga 5 kan vi - inom ramen för denna granskning - inte bedöma om regionens hållbarhetsarbete bedrivs på ett ändamålsenligt sätt.

Rekommendationer

För att utveckla regionens arbete med hållbarhet bör följande rekommendationer prioriteras:

- Att regionstyrelsen utvecklar rutin för uppföljning och utvärdering av regionens hållbarhetsarbete. Detta kan exempelvis ske genom en årlig hållbarhetsredovisning.
- Att regionstyrelsen och regionkontorets sekretariat tydliggör hur ansvar för hållbarhetsarbete fördelas inom politisk organisation respektive verksamhetsorganisation.

2023-03-10

Henrik Fagerlind

*Uppdragsledare.
certifierad kommunal revisor*

Bo Rehnberg

*Projektledare,
certifierad kommunal revisor*

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Region Västmanlands förtroendevalda revisorer enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från 2022-10-06. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.